බ්‍රිතාන්‍ය ජාතිකයෙකුගේ විමසුම් ඇසට ලක්වූ යටත් විජිත ලංකාව

ලංකාවේ මහා පාවා දීම ලෙස සැලකෙන උඩරට ගිවිසුම මගින් උඩරට රාජධානිය බ්‍රිතාන්‍යයට ලියා පවරා දීම සිදුවී වසර 191 ක් ගත වී ඇති මේ මොහොතේ 19 වන සියවසේ ලංකාවේ පැවති සංස්කෘතික පසුබිම බ්‍රිතාන්‍ය ජාතිකයෙකුගේ ඇසට ලක්වී ඇති අයුරු දීමසා බැලීමේ යම් වැදගත් කමක් ඇතයි සිතමු. අප මේ කොටස් වශයෙන් ඔබ වෙත ගෙන එන්නේ 1892 දී ලියා පළ කරන ලද ඇලන් මෝල්ටර්ස් ගේ පාමිස් අන්ඩ් පර්ලස් නම් වූ කෘතිය අසුරෙන් සකස් කළ ලිපි පෙළකි.

ශ්‍රියා කුමාරසිංහ කෙළිලුන්කයේ සිට

තල්, පොල් සහ මුතු පබා

නව වන කොටස

ස්වදේශිකයින් පිවත් වන ප්‍රදේශය මෙසේ උඩින් පළලෙන් බැලීමෙන් සෑම්මකට පත් විය හැකි අවබෝධයක් ළබාගත නොහැකි ය. අපි ඉන් පිටත්ව නගරයේ වඩා අළංකාර පෙදෙස් වන කොළඹපිටිය හා කුරුවුත්ත වටා යෙදෙන සංචාරයකට අපේ මිනිස් අත්වයන් මෙහෙයවූයෙමු.

අප එකී සැසීසරය එම පැසේ නගරයේ රාතු පැහැති සමතලා පාවලඳු මුළුමනින්ම පාහේ මඳින් බර ගස් වලින් සෙවණ ඒ තිබුණා අතර මග දෙපස ගණනය කළ නොහැකි තරම් විවිධ වර්ගවල පඳුරු සහ මල් වලින් ගැවසී තිබුණි. මෙබඳු මෙත් කළ යුතු කරුණෙන් තමි, ලංකාව පුරා අපි පාරවල් ස්ට්‍රීට්ලේන්තයේ හෝ හෝර්සේ රාජාසෑයේ ඇති ඇතිදිමින් සිටීයහ. රමුක්කන පසු කළ තැන් සිට දුම්රිය මගේ හැරුණු අතර එතැන් සිට පසයක් මගරක් යන තුරු මම අත් කිසිම දුම්රිය මගක දැක්ක නැති අන්දමේ දැකුම්කළු උද්‍යානයයන් පසු කරමින් දුම්රිය ගමනේ පෙදෙනමි. දුම්කර වංගු සහිත මාර්ගයේ සෙමෙන් ඉදිරියට ඇදෙන දුම්රිය තියුණු ඝඳපුමෙන් යුත් අපි විශාල කඳු වළලුඳන උතුරු දිශා මුහුණත තගිමින් තිබුණි. ඉතා සරුවට වැඩුණු ඝණ කැළඑව කඳුර වසා සිටී. මෙස්කාන්ත

දුම්රියෙන් ගිය කඳුකර චාරිකාවක්

පාරවලඳ වළට වඩා අතරින් තිසෙවුමෙකින් යුක්ත බවයි. නොඑසේ නම් ඊට සමාන තත්වයකින් හෝ පවතින බව පැවසිය හැකිය. අවුරුදු 18ත් 55ත් අතර සෑම ස්වදේශිකයෙකුම රුසියාළඳුන් ශත පහගේ වැටලුපට ග්‍රාමීය ආංශයේ හෝ රුසියාළඳ දෙසේ වැටලුපට ගාගරීන ආංශයේ හෝ සේවය නොකරන්නේ නම්, අවු තරමින් අවුරුද්දකට දින හෙ වත් ගොවිවත් තැනීමේ කාර්යයට සහභාගි වීමට බැඳී සිටී.

ඉතා සරුවට වැඩුණු වන වවුලු තුළ තැබින් තැන පොඟුනු මුළුරු පසැතිනි නොදැස් පැළුත් පසුතරමින්, පිහාටු වළින් තැලුණු ආරාධක්‍ය බඳු වූ උණ පඳුරු යටින් ඉදිරියට ගමන් කළ අපි, කැළණි ගංගය ඔස්සේ සැතපුම් කීපයක් කොළඹින් බහෙරට වූ තැන මාඟෙහි පුස්තකාලයේදු සහිත විශාල පන්සලක් පසු කළෙමු. සෑම කිවසක් අසලම කුඩා කොටුවක කුරක්කන්, ඉන්දියානු බඩ ඉරිගු, මෙනෙරි, වට්ටක්කා, එළඟු, සුදුළඟු, මිරිස්, ගම්මිරිස්, බඟල, ආදියෙන් සදුණු වගවාකි. මේ සියල්ල එකතු වී දුම්රුර පැහැ පැළුත් සහ හදු රතු පස් පසුතලයේ අසමාන දසුනක් මවයි. මෙම දසුන තුල සොබා දහමේ ප්‍රීති ප්‍රමෝදයෙන් ඇළළි ගිය සැරීයකි.

සිංහල ප්‍රතුවරයෙක් - බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමය

සෑම කිවසක් අසලම කුඩා කොටුවක කුරක්කන්, ඉන්දියානු බඩ ඉරිගු, මෙනෙරි, වට්ටක්කා, එළඟු, සුදුළඟු, මිරිස්, ගම්මිරිස්, බඟල, ආදියෙන් සදුණු වගවාකි. මේ සියල්ල එකතු වී දුම්රුර පැහැ පැළුත් සහ හදු රතු පස් පසුතලයේ අසමාන දසුනක් මවයි. මෙම දසුන තුල සොබා දහමේ ප්‍රීති ප්‍රමෝදයෙන් ඇළළි ගිය සැරීයකි.

ලිය වැළි ගිස් අවකාශය තුළින් ගසින් ගසට පෙරෙමින් ගිවසැස් පුරවයි. විශාල කළුවළු පරුවත මතින් තැබින් තැන ගලා හැලෙන කුඩා දිය ඇළි ඉතා සුන්දර සළ පළඳනා බඳුය. අතපා විතිලදන තිමිනය එකම වැළඳ උයනකි. එය වට කොට තැබී සිටින්නේ දකුණු දෙස බිම් තීරුව දෙස තිසළුව එහෙත් ගාම්භීර ළෙස තෙත් යොමා සිටින අතස උසට තැලුණා ගිල් කඳු වැටි රාශියකි. කෙමෙන් කෙමෙන් දුම්රිය සංවේදී ගළ පසු කරයි. පුරාතනයේ කන්ද උඩරට සිට රජවරුන් යුද සිරකරවන් කන්දෙන් පහලට පෙරළා දැමුවේ මෙතෙක සිටය. ඉදිරියට කෙරාෆැකි ප්‍රවිවතයට පහලින් ඇත්තේ කෙලින්ම ගැඹුරට කිඳා බහින තියුණු ප්‍රපාතයයි. ජනේලයෙන් එඳියට ඇති ගෙඩැක් වසි කළහොත් එය බිම පතිත වන්නේ අඩි 1800ක් පහතිනි. අතක පතන් බිමේ තැන තවත විසිරී ඇති කුඩා පැළුත්, පිළිවෙළකට නැති ගෙවතු සහ පඩිපෙළක් බඳු වූ කුඹුරු යායවල් වළින් ගැවසී ගත් හරිත වර්ණ ගම්මානය නිදිබර තිරිය එළියෙන් හැසෙවී ඇත.

තවත් විනාඩි පහළොවක් ගත වූ තැන අප සිටින්නේ රෙරොඳුණියේය. වර්ෂ 1371 දී වික්‍රමබාහු රජතුමා සිය රාජ සභාව කැඳවුයේ මෙතේදු මුවදා ඳද මෙතෙක ප්‍රසිද්ධව පවතින්නේ එහි ඇති මන බඳින උද්‍යිද උද්‍යානය නිසාය. විශාලත්වයෙන් අක්කර 150ක් වන උද්‍යානයට පිවසීම සඳහා අපි මගවැලි ගඟ හරහා තනන ලද උර්ධශයිය පාලමින් එතෙර වුමෙමු. අඩි 800ක් දිගට පති පරාසයකින් යුතුව ඇරෙකොනු මුළයට කුඳඳැඳ ගසා තනා ඇති මෙම පාලම ගිම කර අන්තේ මුරුත්ත ලීයෙනි. උද්‍යානයට ඇතුළු වන මාවත දෙපස අතරිස ඉන්දියන් රබර් ගස් පේළියක්. තද පැහැති කොළ සහිත මෙම ගස් එංගලන්තයේ ගිවැසියන් කුඩා පෝච්ච වළ සිටුවා විසිත්ත කාමර අලංකාර කිරීම සඳහා යොදාගනී. මෙරට එළා විශිෂ්ට ගණයේ කැළඳ ගස්ය. අඩි 40ක් 50ක් පමණ වට පුමාණයක අතු පතර විහිදී තිබේ. ලංකාවේ ඇති අතිශයක් සමතර ගස්වල මෙන් අඩි 100ක 200ක විෂ්කම්භයක දුරකට මුල් විහිදුවයි. විශාල ගාගයින් බඳු වූ මෙම අසාමාන්‍ය මුල් විහිදීම ගිසා ස්වදේශිකයෝ ඊට තයි ගස යන අරටන් දෙන නමක් දී ඇත. මේ මුල් තැවත පසළඳී පොළවෙන් ඉහලට විහිදී මවු ගසට රැ කවරණය දෙන අවස්ථාද ඇත.

මාවතේ කෙළවරට පැමිණෙන අපට මුණ ගසෙන්නේ දේශීය හා විදේශීය සම්මිශ්‍රයෙන් යුත් විවිධ කාණ්ඩවලට අයත් තාල වර්ගයේ ගස් ගොමුවකි. සෑම ගසකම පාහේ මුල් වැළඳ් හෝ පරපෝෂිත එළවළු වැළඳ් එතී ඇත. මේ අතර ඕනය, ඔස්ටේලියාව, ඉන්දියාව, බටකිර ඉන්දීය කොළඳ දුපත් සහ පසුපුවා ගිවිගිනියාවට අයත් ගස් හෝ වැළඳ්, කටු සහිත උසට වැඩෙන තාල වර්ගයේ ගස්, කොලදෙව් දුපත්වලට අයත්, ඇඟිල්ලක් පමණ ඝණකම ඇති අඩි 200ක් හෝ 300ක් දිගට වැඩෙන වේවැල් ද ඇත. වම් පසට දිවෙන කුඩා අතුපාර ඇධාක්ෂ වරයාගේ බංගලාවට මග පෙන්වයි. ඒ මග දෙපස දැසට වැඩෙන පැළඳී හා මිලු වූ ඔසිඩි, ජිගෝනියා, ලොම්මියා, පෙලුගියා, කුඩලු මල්, සහ තවත් නොයෙකුත් මල් වර්ග දාහස් ගණනකි. විචිත්‍ර උර්ධශයට අමතරව මෙරේ පවුම් ගිස් අවකාශය තුළින් ගසින් ගසට පෙරෙමින් ගිවසැස් පුරවයි. විශාල කළුවළු පරුවත මතින් තැබින් තැන ගලා හැලෙන කුඩා දිය ඇළි ඉතා සුන්දර සළ පළඳනා බඳුය. අතපා විතිලදන තිමිනය එකම වැළඳ් උයනකි. එය වට කොට තැබී සිටින්නේ දකුණු දෙස බිම් තීරුව දෙස තිසළුව එහෙත් ගාම්භීර ළෙස තෙත් යොමා සිටින අතස උසට තැලුණා ගිල් කඳු වැටි රාශියකි. කෙමෙන් කෙමෙන් දුම්රිය සංවේදී ගළ පසු කරයි. පුරාතනයේ කන්ද උඩරට සිට රජවරුන් යුද සිරකරවන් කන්දෙන් පහලට පෙරළා දැමුවේ මෙතෙක සිටය. ඉදිරියට කෙරාෆැකි ප්‍රවිවතයට පහලින් ඇත්තේ කෙලින්ම ගැඹුරට කිඳා බහින තියුණු ප්‍රපාතයයි. ජනේලයෙන් එඳියට ඇති ගෙඩැක් වසි කළහොත් එය බිම පතිත වන්නේ අඩි 1800ක් පහතිනි. අතක පතන් බිමේ තැන තවත විසිරී ඇති කුඩා පැළුත්, පිළිවෙළකට නැති ගෙවතු සහ පඩිපෙළක් බඳු වූ කුඹුරු යායවල් වළින් ගැවසී ගත් හරිත වර්ණ ගම්මානය නිදිබර තිරිය එළියෙන් හැසෙවී ඇත.

මෙරේ පවුම් ගිස් අවකාශය තුළින් ගසින් ගසට පෙරෙමින් ගිවසැස් පුරවයි. විශාල කළුවළු පරුවත මතින් තැබින් තැන ගලා හැලෙන කුඩා දිය ඇළි ඉතා සුන්දර සළ පළඳනා බඳුය. අතපා විතිලදන තිමිනය එකම වැළඳ් උයනකි. එය වට කොට තැබී සිටින්නේ දකුණු දෙස බිම් තීරුව දෙස තිසළුව එහෙත් ගාම්භීර ළෙස තෙත් යොමා සිටින අතස උසට තැලුණා ගිල් කඳු වැටි රාශියකි. කෙමෙන් කෙමෙන් දුම්රිය සංවේදී ගළ පසු කරයි. පුරාතනයේ කන්ද උඩරට සිට රජවරුන් යුද සිරකරවන් කන්දෙන් පහලට පෙරළා දැමුවේ මෙතෙක සිටය. ඉදිරියට කෙරාෆැකි ප්‍රවිවතයට පහලින් ඇත්තේ කෙලින්ම ගැඹුරට කිඳා බහින තියුණු ප්‍රපාතයයි. ජනේලයෙන් එඳියට ඇති ගෙඩැක් වසි කළහොත් එය බිම පතිත වන්නේ අඩි 1800ක් පහතිනි. අතක පතන් බිමේ තැන තවත විසිරී ඇති කුඩා පැළුත්, පිළිවෙළකට නැති ගෙවතු සහ පඩිපෙළක් බඳු වූ කුඹුරු

පුරාතනයේ කන්ද උඩරට සිටි රජවරුන් යුද සිරකරුවන් කන්දෙන් පහලට පෙරළා දැමුවේ මෙතෙක සිටය. ඉදිරියට කෙරාෆැකි ප්‍රවිවතයට පහලින් ඇත්තේ කෙලින්ම ගැඹුරට කිඳා බහින තියුණු ප්‍රපාතයයි. ජනේලයෙන් එඳියට ඇති ගෙඩැක් වසි කළහොත් එය බිම පතිත වන්නේ අඩි 1800ක් පහතිනි.

මෙරේ පසුබිමේ සමලළුන්ට, ඇලුන්ගේ, කවුස්සන්ට, සහ විවිධ වර්ගයේ කුරුළුන්ට මෙවෙන්නේ අනතා දසබිමකි. බංගලාවේ සිට පැතිරී යන ප්‍රවුල් විළුළු ගණ පැළස ඇත පතන බඳුමේ තුරු පෙළක් දක්වා විහිදේ. ඉන් එපිට ඇත්තේ මෙහෙවළිය හා තුරුළතාවලින් සුසැදි කඳු පේළියයි.

විදහට අප පසු කළේ සිහින පාරාදීසයක් බඳු වූ, ගෙළුම් මල් සහ කුඩා රතු මඳින් ගැවසී ගත් සිසිල් දිය පොකුණක ඉවුරේ අඩි දෙකක් පමණ ඝණකමින් යුතුව අඩි 100ක් පමණ උසට වැඩුණු සාරවත් උණ ගස් ගොත්තකි. මෙහි ඇති මිනක පසුරු අති විවධාකාරය. පොදොසි තරම් වූ කුඩා කුඩා මිනක පැළඳීවලට සිට අඩි 30 ක් පමණ උස අඩි 12 ක් පමණ දිග ගොබය සහිත ඔවු ගස් දක්වා වූ විවිධ ප්‍රමාණ වල ශාක මෙහි ඇත. මඳක් ඇතින් එතරම් දැකුම්කළු නොවුවද මුහුනත අතු රාශියකින් යුත් ඉතා පැරණි අත්තිත්කා ගසක් වැනි ගසක කොළ රහිත අතු වල එළඳී ගත් පැරණි සමින් කළ පසුම්බි වැනි ගෙඩි විශාල සංඛ්‍යාවක් දුටිමි. අපි අත්වුඩි ගැසූ විට බිජපත් වූ ගෙඩි සියල්ලෙම කක් කිරි ගැසී යන හඬක් ගගමින් ඉගිලී ගියහ. ඇත්තෙන්ම එකී වූයේ ගණගය කළ නොහැකි තරම් වූ මාවලුළන් පොදිධයකි.

(කතුවරයා මෙතුවර නගරයේ කළ සංචාරයක් පිළිබඳ විස්තර ළඟින කළාපයෙන්)

කවි කොළය

පඩි වැඩි වුනායින් දෙගුණයකට වැඩිය
සන්තෝසයට දියවන්නාවට පැනලා
මන්තිරිතුමකු දිය බුං ගහනවා ඇසී
කිව්වලු තවත් මන්තිරිවරයකු මෙහෙම

අයවැය වෙනස ගැන ඇහුවම බජට්ටුවෙන්
නළලට හීන් දාඩිය දැම්මා අම්මෝ
උතුමාණනේට ඔකත් මහ කජ්ජක්ද
අපි ඔක්කෝම ඒන්තනයෙන් රකෝ රකෝ

වෙත්තසිංහ